

Terror som politisk instrument

Paul Engstad

Studiehefte

11.september 2001

Dagen da terrorister gikk til angrep på demokratiet og friheten

Når vi sier 11.september vet vi alle hva vi snakker om. Den datoen i år 2001 vil bli minnet som dagen da terrorister ved en usedvanlig dristig og meget vel planlagt aksjon forandret mye i den internasjonale politikken. 19 terrorister kapret sivile fly og brukte dem som raketter mot de to tårnbyggene til Verdens Handelssenter midt i New York og mot amerikanernes militære hovedkvarter Pentagon i Washington, to symboler for økonomisk og militær makt. Om lag 3000 personer fra 80 land omkom, og de to høybyggene på Manhattan sank i grus.

De som utførte angrepene tilhørte den muslimske terrororganisasjonen al Qaida, som ledes av Osama bin Laden. De fleste av terroristene var fra Saudi-Arabia, delvis trent i Afghanistan. De hadde oppholdt seg i USA for å lære å føre flyene. Ledelsen av gruppen "studerte" i Hamburg. De representerte ikke en bestemt stat men opererte på den internasjonale arenaen.

Det er ikke første gang terrorister har utført avskyelige og brutale handlinger, og det blir sannsynligvis heller ikke den siste. I hele tida etter den annen verdenskrig har det blitt utført selvmordsangrep, flykapring, kidnapping, snikskyting og andre former for terror. De har opptrådt på fem fronter i verden: i Vesten, Afrika, Asia, Midtøsten og i Sør-Amerika.

FORTSATT KAMP MOT TERRORISME

I noen tilfeller har angrepene vært rettet mot amerikanske og israelske ambassader og institusjoner. Andre ganger har de skadet amerikanske, britiske og franske krigsskip og militære installasjoner og dermed drept og såret hundrevis av soldater. Men i svært mange tilfeller har aksjonene vært rettet mot uskyldige og tilfeldige sivile slik som utenlandske turister som var på en nattklubb i Bali, tyske turister som befant seg i en synagoge i Tunis og ikke minst mot sivile personer i Israel som befant seg på busser og kafeer eller feiret bryllup eller konfirmasjoner.

Ødeleggelsene i Pentagon.

Slike angrep på sivile mål skaper redsel og frykt og har til hensikt å destabilisere de land de går til angrep på. I stedet for å oppnå innrømmelser og politiske målsettinger resulterer det i meget sterke motaksjoner. Hendelsene utvikler seg til en evig rundgang hvor terrorangrep blir besvart med motangrep som igjen fører til nye aksjoner - uten ende og uten positive resultater for noen av partene.

FN og andre internasjonale organisasjoner har fordømt terrorvirksomheten på det sterkeste. Det har ført til at mange land har omorganisert sine militære styrker og har satsset mye på "krig mot terroristene". Beredskapen mot terrortiltak er blitt styrket. Det gjelder også for Norge. Etterrettingsorganer og politi har gjennomført omfattende samarbeid i

kampen mot terrorister. De siste månedene i 2002 og de første i 2003 har gitt resultater. Mange grupper er blitt oppdaget og deres medlemmer arrestert, deriblant noen av de aller fremste lederne i al Qaida. Men tusener av personer fikk opplæring av al Qaida i Afghanistan, og det er å frykte at mange av dem holder seg skjult i små grupper over hele verden.

Det er et faktum at de fleste terrororganisasjoner er dannet av ytterliggående muslimer. De har erklært krig mot amerikanere, jøder, hinduer og alle som ikke tror på Koranen. Noen mener at de har startet en krig mellom sivilisasjoner. Det er imidlertid ikke hele bildet. I noen muslimske land, som f.eks tidligere i Afghanistan, Egypt og Algerie har radikale muslimer gått til angrep på det muslimske lederskapet der fordi de etter deres mening ikke var rettroende nok. Det finnes for øvrig også en god del terrororganisasjoner som ikke representerer muslimene som f.eks ETA i Spania og IRA i Nord-Irland. Også i Sør-Amerika og i Nepal er det politiske grupperinger som gjennomfører terroraksjoner for å oppnå politiske mål.

Vi står i det hele tatt overfor et internasjonalt fenomen som krever internasjonal bekjempelse.

Paul Engstad

TERROR SOM POLITISK INSTRUMENT

Hva er terrorisme?

I FN har en komité siden 1996 arbeidet med spørsmålet om en internasjonal konvensjon mot terrorisme. I det utkastet som nå foreligger uttaler komitéen at terrorisme undergraver fundamentale menneskerettigheter og truer internasjonal fred og sikkerhet, så vel som staters stabilitet. All form for terrorisme, uansett motiv eller opprinnelse, er kriminell og kan ikke godtas. Terrorismen setter uskyldige mennesker i fare og tar deres liv, er en fare for fundamental frihet og svekker menneskenes verdighet, uttaler komitéen.

I den diskusjonen komitéen har hatt om disse problemene ble det av flere understreket at det må skilles mellom terrorisme og legitim kamp for selvbestemmelse og uavhengighet til folk som er okkupert. Det som noen betegner som terrorisme kan for andre være virkemiddel i en frigjøringskamp.

Under borgerkriger skjer ting som i allment språkbruk vil bli betegnet som terrorisme, f.eks. når sivile blir tvunget til å flykte under trussel av å bli lemlestet eller drept. Juridisk vil slike hendelser bli behandlet som krigsforbrytelser. Voldsbruk med en politisk målsetting vil også bli omtalt som terrorisme, mens ren vold uten noen spesiell hensikt vil bli behandlet under de vanlige straffebestemmelser.

Det kan være vanskelig å skille mellom terrorisme og kriminell virksomhet. Det er ikke tvil om at enkelte terroristorganisasjoner tar i bruk kriminelle metoder som f.eks. bankran, smugling av narkotika og

krav om løsepenger for å finansiere sin virksomhet. Det forekommer også samarbeid mellom terroristorganisasjonene og mafiaene. Likevel er det ofte vanskelig å bevise slikt samarbeid.

Enkelte land, som USA og Storbritannia, har vedtatt egne lover for å bekjempe terrorisme. De har etter inngående diskusjoner definert hva de mener med terrorisme. Vi gjengir her den definisjonen som Norsk Utenrikspolisk Institutt bruker, og som fanger opp de elementer som de fleste vestlige demokratier vil være enige i:

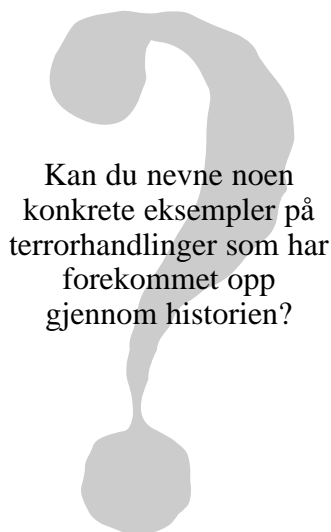
”Terrorisme er systematisk bruk av vold og ødeleggelse – eller trusler om dette – med sikte på å skape en tilstand av frykt, få oppmerksomhet om en politisk sak, presse noen til å gi etter for visse krav, og å oppnå en virkning også på andre enn det direkte offeret eller målet for voldshandlingen.

Internasjonal terrorisme er terrorisme der borgere eller territorium til flere stater er innblandet.

Gerilja er ikke-statlige militære styrker som driver krigføring bak fiendens linjer. Angrep rettes i hovedsak mot fiendens soldater og infrastruktur, mens terrorister dreper vilkårlige sivile eller prominente personer (f.eks. politikere eller byråkrater) som kan stå som symbol for fienden.”

Er terrorhandlinger under enhver omstendighet moralsk, humanitært og politisk forkastelig?

Kan du nevne noen konkrete eksempler på terrorhandlinger som har forekommet opp gjennom historien?

Terror brukt i 2000 år

Terror har vært brukt i over to tusen år og over hele verden. Ikke bare enkeltpersoner eller illegale organisasjoner har brukt terror. Også makthaverne har gjort det. Allerede de gamle grekerne skrev om hvor effektiv psykologisk krigføring kunne være. De romerske keiserne brukte landsforvisning, ekspropriasjon av eiendom og henrettelser for å hindre eller stoppe opposisjon mot deres styre-sett.

Opp gjennom tidene har det vært brukt midler som tilfeldige arrestasjoner, tortur og henrettelser blant annet i religiøse konflikter. Terror ble brukt i forbindelse med den franske revolusjon (1793-95) og etter den amerikanske borgerkrigen (1861-65).

På slutten av det 19. århundre ble et antall konger, presidenter, statsministere og andre offisielle representanter drept av anarkister og andre som ledd i politiske oppgjør.

I det 20. århundre opplevde vi at to stater og to ideologier, Nazi-Tyskland under Hitler (1933-1945) og det kommuniststyrte Sovjetunionen (1917-1991), tok i bruk alle institusjoner og maktapparat innen sine stater for å skape frykt blant sine politiske motstandere. Disse metodene ble også brukt i de land de okkuperte. De utviklet et fryktens system hvor motstandere ble fengslet, torturert, og henrettet. Det skjedde uten bruk av demokratiske rettsvesen med uavhengige forsvarere eller med lover fastsatt av det autoritære styret.

Enkeltpersoner og folkegrupper ble ofte uten dom fengslet, deportert, plassert i konsentrasjonsleire og ble systematisk drept. Nazi-Tyskland brukte sine uhyrlige og

skremmende metoder mot jøder, sigøynere og homoseksuelle rett, og slett fordi disse gruppene ikke passet inn med nazistenes syn på raser eller moral.

Terrorvirksomhet etter den annen verdenskrig

Etter den annen verdenskrig opplevde vi terrorhandlinger særlig i forbindelse med frigjøring av kolonier, som for eksempel Algerie/Frankrike og Kenya/Storbritannia.

I noen tilfeller har det foregått, og foregår ennå, strid mellom religiøse og andre grupperinger om hvem som skal styre landområder og stater. I forbindelse med opprettelsen av staten Israel har det utviklet seg både kriger og terrorhandlinger mellom Israel og palestinerne/araberne.

I Nord-Irland har det i mange år vært terrorvirksomhet mellom protestanter og katolikker, om Nord-Irland skulle være en del av den irske republikk, hvor et stort flertall er katolikker, eller om det skulle fortsatt ha sin tilknytning til Storbritannia.

Den mest aggressive og kjente av disse organisasjonene er IRA. Organisasjonen er blitt splittet opp flere ganger. De mest uforsonlige har fortsatt sine aksjoner selv etter at det ble oppnådd en avtale, kalt The Good Friday Agreement fordi den ble inngått på langfredag 1998. Over 70 prosent av den nord-irske befolkning sluttet seg til avtalen og i Eire stemte om lag 90 prosent for å avskrive kravet om at Nord-Irland skulle tilhøre Eire. Likevel fortsatte utbrytergrupper av IRA sine aksjoner. Men også blant protestantene er det grupperinger som har drevet terroraksjoner mot den annen part.

I Spania har baskerne organisert dødbringende aksjoner i flere tiår. De ønsker at baskerne skal få full selvstendighet fra Spania. Deres aksjoner har kostet flere hundre menneskeliv.

I en rekke andre land er det interne konflikter på grunn av ideologisk uenighet mellom revolusjonære grupper og regjeringer. I 1970-80 årene opererte for eksempel Baader-Meinhof gruppen i Vest-Tyskland, Den Røde Brigade i Italia og Japan's Røde Armé. Disse gruppene bekjente seg til meget radikale, venstrepolitiske ideer og fikk ofte støtte eller kunne søke frihavn i kommuniststyrte land. De brukte metoder som kidnapping, drap og bankran for å fremme sine synspunkter. Aksjoner ble satt i verk mot den sivile befolkning og enkeltpersoner i høye stillinger i samfunnet. De ekstreme venstregruppene forsvant etter hvert enten fordi lederne ble arrestert og feng-

slet, eller fordi de ikke fikk oppslutning i folket. Etter at Sovjetunionen kollapset og de kommuniststyrte landene i Sentral og Øst-Europa fikk sin selvstendighet, mistet de venstreradikale gruppene sine "sponsorer", noe som svekket disse gruppenes effektivitet.

Religiøse grupper – særlig muslimske – tar i bruk terrorisme

Mens det var de radikale venstregrupperingene som brukte terrorisme som politisk virkemiddel i 1970-80 årene forandret seg ganske mye de neste tiårene. Religiøs terrorisme hadde riktignok vært brukt mye opp gjennom historien, men den ble tatt i bruk mer og mer. Det gjelder særlig organisasjoner som til dels ble finansiert av muslimske regimer. Også andre deler av verden opplevde at religiøse begrunnelser ble brukt for å oppnå selvstendighet for en spesiell religiøs styreform.

Kan du nevne noen terrorhandlinger som ikke er nevnt i teksten?

Etter opprettelsen av staten Israel har det oppstått en rekke terrororganisasjoner med muslimsk bakgrunn. PLO, en paraplyorganisasjon for mange organisasjoner, startet i 1970-årene med flykapringer for å oppnå oppmerksomhet for palestinerne kamp for nasjonalt herredømme over det området Israel behersket, og også til å erstatte Israel med en muslimsk stat. Andre grupper og enkeltpersoner tok i bruk flykapring for å nå politiske eller økonomiske mål, eller for å flykte. Disse aksjonene førte til at terroraktiviteter ble betraktet som en del av den internasjonale virkelighet som alle land måtte forholde seg til. Følgene av flykapring og bilbombeangrep ble at de fleste land organiserte et omfattende kontrollsystem på flyplasser og bl.a. ved store varehus for å hindre bruk av terrormidler.

De første årene ble slike terroraksjoner satt i verk av organisasjoner som hadde politiske mål. Etter hvert ble de mer og mer ledet av land som Iran og andre som også hadde en religiøs begrunnelse for sine "hellige kriger" mot Israel og vestlige samfunn, særlig mot USA. Palestinerne mener imidlertid at Israel har gjort seg skyldig i terror mot den palestinske befolkning og at de derfor har rett til å drive terror mot israelere – og jøder.

Men også innad i muslimske stater, som for eksempel Egypt, Algerie og Afghanistan har ytterliggående muslimske organisasjoner gjennomført terrorhandlinger for å styrte landenes regjeringer og omstøtte styreformene. I Algerie er om lag 100.000 mennesker drept av muslimske terrorgrupper ofte med meget bestialske metoder.

Britisk lov mot terrorisme

Den britiske regjering har satt opp en liste over 21 organisasjoner som den mener driver terrorvirksomhet. De fleste gruppene har sitt utspring i Islam, og mange av dem er direkte finansiert, støttet og får opplæring av Iran og andre muslimske stater. Blant de gruppene som blir nevnt er:

- **Al-Qaida, ledet av Osama bin Laden som holder til i Afghanistan**
- **Egyptian Islam Jihad**
- **Hizbullah External Security Organisation**
- **Hamas – Izz al-Din al Qassa Brigades**
- **Palestinian Islam Jihad – Shaquaqi**
- **Abu Nidal Organisation**

Disse gruppene har som fremste oppgave å bekjempe Israel og erstatte landet med en muslimsk stat. De bekjemper også land som støtter Israel, i første rekke USA.

Osama bin Laden er opprinnelig fra Saudi-Arabia. Han er mangemillionær. De siste årene har han oppholdt seg i Afghanistan. Derfra leder han sin organisasjon som driver terrorvirksomhet mot vestlige land, særlig mot USA. Hans organisasjon står bak noen av de verste terrorangrep som er foretatt.

Dessuten nevner britene bl. a.:

- **Kurdistan Worker's Party (PKK), som slåss for å opprette en kurdisk stat**
- **Liberation Tigers of Tigers of Tamil (LTTE) som ønsker løsrivelse fra Sri Lanka**
- **Basque Homeland and Liberty (ETA) hvis program er å opprette en baskisk stat i Nord-Spania.**

Amerikanerne har vært særlig utsatt for flere store aksjoner:

- I 1983 sprengte en selvmorder en bombe utenfor en amerikansk forlegning i Beirut, 243 amerikanske marinesoldater omkom.
- I 1995 ble amerikanske styrker gjenstand for bombing i Riadh og i 1996 i Khobar Towers.
- Den 7. August 1998 plasserte en organisasjon, trolig den

som er ledet av bin Laden, en lastebil full av sprengstoff utenfor Den amerikanske ambassaden i Nairobi, Kenya og utenfor den amerikanske ambassaden i Dar es Salaam, Tanzania. Tilsammen omkom 264 mennesker livet, 4000 ble såret og det ble gjort store skader på bygninger.

- I år 2000 ble et amerikansk krigsskip utsatt for angrep i en havn i Jemen. 17 amerikanske soldater ble drept.

Osama bin Laden er født i Saudi-Arabia for 46 år siden. Hans far var styrtrik og selv opparbeidet Osama seg en meget stor formue gjennom entreprenørvirksomhet. Amerikanerne hjalp ham til å være med i krigen mot russerne i Afghanistan. Senere bygde han et nettverk av hemmelige celler og grupper over hele verden. I følge den amerikanske forsvarsminister skal det være slike grupper i 60 land.

Bin Ladens organisasjon, Al-Quaida er organisert som en sammenslutning av forskjellige grupper og personer med hovedbase i Afghanistan, tidligere i Sudan, hvor bin Laden oppholdt seg noen år. Organisasjonen yter støtte, ledelse og økonomiske resurser til terroroperasjoner. Den bruker et nettverk av bankkontoer, satellitt-telefoner, computere, internettforbindelser og frontorganisasjoner, men er veldig vanskelig å infiltrere eller oppdage.

Bin Laden har de siste årene stått bak flere store terrorangrep mot amerikanere.

Har det vært gjennomført etnisk rensning i andre land enn på Balkan?

Disse aksjonene hadde som hensikt å fordrive de amerikanske styrkene ut av Golfområdet og andre steder i Midtøsten og dermed legge hindringer i veien for at amerikanske styrker kan gripe inn i konflikter der. I februar 1998 skrev Osama bin Laden en erklæring i navn av "International Islamic Front for Jihad against Jews and Crusaders". I den delen av erklæringen som dreier seg om operasjoner har han formulert en fatwa, en religiøs forordning, hvor det heter:

"Å drepe amerikanere og deres allierte, både sivile og militære, er en individuell plikt for enhver muslim som er i stand til det, i et hvilket som helst land hvor det er mulig."

(Fra foredrag i World Affairs Council, Naples, Florida, 16. November 1998).

Som et eksempel på dette kan nevnes

- **Hizbullahs aksjon mot den israelske ambassaden i Buenos Aires i mars 1992. 30 personer ble drept og 252 ble såret.**
- **Terroraksjonene mot Verdens Handelssenter i New York og Pentagon i Washington 11. september 2001. Flere tusen mennesker ble drept og ødeleggelser på bygninger var kolossale.**

Også i andre verdensdeler er det organisasjoner som gjennomfører aksjoner som medfører mange drepte og store ødeleggelser av eiendommer.

Det finns en del grupper som ikke

er knyttet til noen stor og omfattende organisasjon, men som nærmest driver en slags "free lance" virksomhet. En slik gruppe er trolig bak sprengningen av World Trade Center i New York i 1993. Seks amerikanere og 1.000 ble såret ved angrepet.

Amerikanerne og britene hevder at flere stater driver terror. I USAs offisielle liste over stater som selv setter i gang eller står bak terrorisme er : Syria, Libya, Irak, Iran, Sudan, Cuba og Nord Korea. Noen vil nok hevde at andre stater også burde føyes til denne liste.

En av de sakene som har vakt stor oppmerksomhet de siste årene er angrepet av Pan Am Flight 103 som ble sprengt i lufta over Lockerbie i Skottland i desember 1988. Alle 259 passasjerene, samt flymannskap og 11 personer på bakken hvor flyvraket styrtet, ble drept. I mange år ble Libya anklaget for å ha stått bak angrepet. Etter flere års forhandlinger ble to innbyggere fra Libya brakt til en internasjonal domstol, og en av dem ble dømt for forbrytelsen.

Etnisk rensning

En av de mest forferdelige hendelser av etniske grupper som sto mot hverandre hendte i det tidligere belgiske mandatområdet Rwanda. To stammer, Hutu og Tutsi, kjempet om herredømmet. Rent juridisk må en vel betegne kampene som en borgerkrig og at forbrytelser mot sivilbefolkningen kommer under konvensjonen om krigsforbrytelser. Rent allment vil likevel mange betegne de metodene som ble brukt som terrorisme mot sivilbefolkningen. Det regnes med at om lag 800.000 personer ble drept i den uforsonlige og bestialske kampene mellom de to stammene, uten at FN

eller andre internasjonale organisasjoner grep inn.

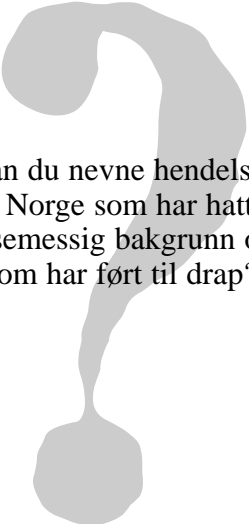
I 1990-årene eksploderte situasjonen i det urolige området av Europa, på Balkan. Jugoslavia som var en forbundsstat bestående av seks republikker og to autonome områder, brøt sammen. Slovenia og Kroatia klarte ved hurtige kriger å etablere seg som selvstendige stater. Da Slovenia løsrev seg gikk det for seg raskt og med få drepte. Kroatia var neste krigsskueplass. Slobodan Milosovic beordret sin hær til å angripe. Kroatia klarte å etablere seg som egen stat men minst 10.000 personer ble drept.

Da Bosnia/Herzegovina krevde å opprette sin egen stat satte serberne inn sine militære styrker og gikk til storangrep. Det resulterte i at albanere og serbere flyktet ut av krigsområdene, ikke bare som følge av krigshandlingene, men også som resultat av at naboer satte i gang terror, drap og forfølgelse for å skremme dem vekk fra områdene.

Verst gikk det i Srebrenica hvor om lag 9.000 muslimer etter sigende skal ha blitt massakrert mens FN-styrkene i byen ikke grep inn.

Europa fikk et nytt begrep: "etnisk rensning". Serberne tvang muslimer, etniske albanere og andre vekk fra byer og landsbyer. Mennene ble tatt til fange, torturert og drept. Muslimer og andre svarte med samme mynt. Balkan sto i brann igjen.

I Kosovo gikk det enda verre. I 1998 tillot Slobodan Milosovic sine halvmilitære styrker å drepe albanere som han mistenkte for å være terrorister. Det førte til et albansk opprør. En halv million kosovars, nesten en tredel av befolkningen, ble drevet ut av Kosovo til Albania og Makedonia. Hvor mange som ble drept på slagmarkene, i fangeleire eller rett og slett massakrert og begravd i massegraver, er ikke klart. I mars 1999 startet NATO bombing av mål i Serbia for å forsøke å stoppe den meningsløse etniske

Kan du nevne hendelser i Norge som har hatt rasemessig bakgrunn og som har ført til drap?

rensningen som foregikk. Etter 11 uker ga Milosovic opp, og NATO-styrker rykket inn i Kosovo.

I 1992 hadde unge albanere opprettet det de kalte en albansk frigjøringshær, KLA eller UCK som den ble kalt på albansk. Det er uklart hvordan UCK ble finansiert. Noen hevder at den var sterkt knyttet til kriminelle elementer og mafiaer og finansierte sin virksomhet ved hjelp av smugling av narkotika. Andre mener at de ble støttet av Osama bin Laden. De førte en geriljakrig og terroraktiviteter mot serbiske mål. Serberne svarte med en hensynsløs fordrivelse av albanere og muslimer fra Kosovo.

I juni 2001 ble Slobodan Milosovic av de nye demokratiske lederne i Jugoslavia overlevert til FNs krigsforbryterdomstol i Haag for å stå til rette for den terror og massedrap hans styre hadde begått under krigene på Balkan. Også ledere i Kroatia og Bosnia kreves utlevert for sine udåder mot sivilbefolkningen under krigene der. Serberne mener at også muslimene foretok seg ting som må betegnes som krigsforbrytelse.

FN har også opprettet en domstol for krigsforbrytelser i Rwanda.

Nynazister driver terror

Man skulle tro at erfaringene fra Nazi-Tyskland og Hitlers tyranni ville avskrekke folk fra å støtte nazistisk ideologi og kampmetoder. Dessverre er det ikke tilfelle. Fra tid til annen har det dukket opp aksjoner og hendelser som viser at en del mennesker blir tiltalt av ekstreme politiske ideer. Som nevnt tidligere var det venstresiden som grep til terroraktiviteter i 1970- og -80 årene. Det forekom også noen

tilfelle av aksjoner fra den politiske høyresiden, blant annet i Norge.

De siste par tiårene har terrorhandlingene fra det ekstreme høyre økt. Det har gitt seg utslag i aksjoner mot innvandrere og asylsøkere. I Tyskland, av alle land, har en del personer tatt i bruk tilnærmede nazisymboler og aktiviteter. De har angrepet innvandrere og satt i brann hus hvor asylsøkere er innkvartert, med drap til følge. For å gjøre seg kjent og for å provosere organiserer de demonstrasjoner og velger datoer som har tilknytning til nazitiden. Det er en meget vanskelig situasjon for innvandrere som får svi for nazistiske teorier om raserenhet og "Tyskland for tyskere". For demokratiske innstilte tyskere, som er i overveldende flertall, er det ubehagelig og smertelig at de ikke er blitt kvitt nazispøkelset.

Noen av de verste utslagene av nynazisme har vi i det siste opplevd i Storbritannia. En organisasjon som kaller seg Nasjonal Front og et politisk parti, British National Party, har fått fotfeste i noen byer i Storbritannia. Ved parlamentsvalgene i 2001 fikk BNP i alt 12.000 stemmer i byen Oldham ved Manchester. I Oldham, Burnley, Bradford og Stoke on Trent hvor det bor et ikke ubetydelig antall asiatiske innvandrere, brøt det ut kraftige sammenstøt sommeren 2001. Mønsteret var at noen hundre nynazister kom tilreisende og satte i gang aksjoner mot innvandrergupper. Det var i tråd med den klassiske metoden om å provosere slik at de som ble angrepet gikk til motangrep. Asiatiske ungdom lot seg provosere og forsvarte seg. Steiner og brannbomber ble kastet mot angriperne og mot politiet. Puber, forretninger og biler ble

ødelagt og satt i brann. Flere hundre politifolk klarte ikke helt å få kontroll over partene. Asiatiske ungdom gikk til angrep på politiet fordi de angivelig mente politiet ikke hadde beskyttet dem godt nok.

Det er meget foruroligende at slike tilstander kan oppstå i demokratiske land. Det viser at forholdsvis små grupper av ytterliggående mennesker kan sette i gang terrorvirksomhet som man mister styringen på. Ødeleggelser for millioner av kroner er resultatet, men mest av alt bryter det ned tilliten mellom folkegrupper som bor i samme by og som trass i alt er avhengig av at det er et fredelig forhold mellom dem.

Er det terrorfare i Norge?

Stort sett har det vært få tilfelle av terror i Norge, skjønt det har forekommet. Ytterliggående ungdommer har satt i gang hets og også drept fargede ungdommer. For noen få år siden fikk Norge en smak av internasjonal terror. De religiøse lederne i Iran utlyste en fatwa, en dødsdom, over oversettere og forlegger som ga ut en bok av Salman Rushdie. De mente forfatteren hadde skjendet islam ved hans beskrivelse, og bannlyste alle som hadde med utgivelsen av boka å gjøre, også i andre land. Den norske forleggeren William Nygaard i Aschehougs forlag ble beskyttet og forsøkt drept, men overlevde.

Ellers regner myndighetene med at det ikke er stor fare for terroraksjoner i Norge. Vi må likevel anta at det kan skje. Oljerigger i Nordsjøen, forsvarsanlegg, kraftforsyning, data-anlegg, veier og broer kan bli mål for angrep. Også enkeltpersoner og grupper kan bli angrepet. Norge er riktignok langt

unna de store sentra, men i spente situasjoner kan det også hende at aksjoner kan bli brukt mot norske installasjoner og institusjoner for å svekke eller skade norske myndigheters beredskap og forsvar.

I forbindelse med terrorangrepene i New York og Washington i september 2001 uttalte representanter for Politiets overvåkingstjeneste at det kjente til at flere personer i Norge har vært eller har direkte kontakt med bin Laden. Det er første gang dette er blitt offentlig kjent. Det stiller det urovekkende spørsmål om det fins hemmelige celler eller grupper i Norge med forbindelse og oppdrag fra internasjonale terrororganisasjoner.

Nye former for terror og vold

I slutten av 1990-årene og ved inngangen til dette århundre har det oppstått en rekke organisasjoner som har tatt i bruk metoder som i følge definisjonen av terror nok må sies å være terror. Det gjelder selvsagt ikke de som med fredelige demonstrasjoner gir uttrykk for sine meninger. De har sin fulle

Nye former for aksjoner har utviklet seg og ført til store ødeleggelser og forsøk på å hindre lovlige organer å utføre sin virksomhet.

Hvor går grensen mellom tillatte meningsyttringer og virksomhet som kanskje må betegnes som terror?

demokratiske rett til å gjøre det. Andre utnytter disse demonstrasjonene til å bruke vold. Den mest ekstreme av disse organisasjonene er anarkistene. De har valgt å gå til kamp mot kapitalismen og teknologi med sterke midler. De mener at fredelige demonstrasjoner ikke har ført til noe. Etter deres syn må alt ødelegges i det gamle samfunnssystemet for å kunne bygge opp en ny samfunnsform.

De siste årene har verden opplevd opprivende kamper og store ødeleggelser i byer hvor det er holdt viktige internasjonale møter og konferanser. Da Verdensbanken holdt sitt møte i Seattle for noen år siden ble byen sterkt ramponert av de voldelige demonstrantene. Da EU holdt sin viktige konferanse i Gøteborg sommeren 2001 utviklet demonstrasjonene seg til ødeleggelser av bygninger og forretninger som ikke hadde noe med EU-møtet å gjøre. De voldelige demonstrantene har også gjort alt de kunne for å hindre at møtet fant sted. Under G7/G8 møtet i Genoa i Italia

samme sommer ble det igjen voldssomme demonstrasjoner med store ødeleggelser til følge.

Ved slike hendelser legger mediene mer vekt på demonstrasjonene enn hva som blir vedtatt eller diskutert på møtene. På en måte har demonstrantene dermed vunnet et slag, men byene hvor møtene er holdt har måttet bruke hundrevis av millioner kroner for å rydde opp.

Blant disse gruppene finner vi folk som bruker kamp mot kapitalisme, globalisering og teknologi. Også enkelte miljøaktivister og folk som er imot bruk av dyr i vitenskapelig forskning bruker metoder som er diskutabile. Det må igjen understrekes at de som demonstrerer med fredelige, demokratiske midler har rett til dette, men spørsmålet er hva man skal si om folk som tar i bruk voldelige midler. Kan de betegnes som terrorister?

Sjakalen.

En av verdens mest kjente terrorister ble kalt Sjakalen. Hans navn var Illich Ramierez Sanches. Var født i Venezuela og sluttet seg til geriljaen der allerede som 15 åring. Omkring 1970 deltok han som medlem av PFLP, Folkefronten for frigjøring av Palestina. I 20 år klarte han å slippe unna de vestlige etterretningsorganisasjoner som var på jakt etter ham. Den første terrorhandlingen han foretok var drap av den israelskfødte forretningsmann Josef Conrad Sief i London 30. desember 1973. I de følgende 20 år skal han ha hatt ansvaret for terroraksjoner som har kostet 83 menneskeliv. Noen av de aksjonene han skal ha vært med på er drapene på de israelske utøverne under OL i München i 1972, bombeangrep på Champs-Élysées i Paris i 1972 da to ble drept og 63 skadd, kidnappingen under OPEC-møtet i Wien i 1975 og bombeattentat mot Paris-Toulouse-ekspressen i 1982 da seks ble drept og 27 skadd.

Han ble arrestert i Sudan i august 1994 og utlevert til Frankrike hvor han ble dømt til livsvarig fengsel.

Fakta om terrororganisasjoner i Europa

Det fins mange organisasjoner i verden som må betegnes som terrororganisasjoner. Her skal vi nevne noen av de mest kjente i Europa:

Frankrike:

På Korsika finns det flere voldelige separatistorganisasjoner. En av dem, Armata Corsa har trolig ikke flere enn 50 medlemmer. Den største er kalt Front National Pour de la Corse, FLNC. De kjemper for full løsrivelse fra Frankrike. Napoleons øy har for øvrig en lang tradisjon med væpnet oppgjør mellom klaner og grupper. I det syttende og attende århundre skal så mange som 30.000 mennesker ha blitt drept ved indre oppgjør mellom klanene.

I Marseille-området fins det en sammenslutning av nasjonalistiske høyre og venstregrupper som kjemper for regional frigjøring.

Italia:

Cosa Nostra, mafiaen, kjemper for økonomisk/politisk makt. Har forbindelser i politiske kretser og statsadministrasjonen. Bruker korrupsjon og også drap som metoder for innflytelse og har skapt en rekke politiske skandaler.

Italia/Østerrike:

Ein Tyrol (Ett Tyrol) har brukt voldelige metoder for å nå sitt mål blant den tysktalende befolkning.

Spania:

Baskerland: ETA, Euskadi Ta Askatasuna (Baskerlands frihet), stiftet i 1959. Kjemper for

løsrivelse fra Spania. Har ansvaret for en lang rekke attentater og bombesprengninger over hele Spania. Mange hundre mennesker er drept ved disse terrorangrepene.

Storbritannia:

Nord-Irland: Irish Republican Army, IRA, den irske republikanske armé. Støtte blant irske katolske nasjonalister. Slåss for selvstyre og innlemmelse i Eire. Utbrytere har dannet Provisional IRA og Real IRA. Har gjennomført masser av bombeangrep og mord. Har opprettet forbindelse med utenlandske terrororganisasjoner, blant annet i Colombia, som trolig finansierer mye av IRAs virksomhet ved hjelp av narkotikaomsetning.

The Irish National Liberation Army, INLA (Den irske frigjøringsarmé). Voldelig katolsk terrorgruppe med snikskyting og bombeeksplosjoner som spesialitet.

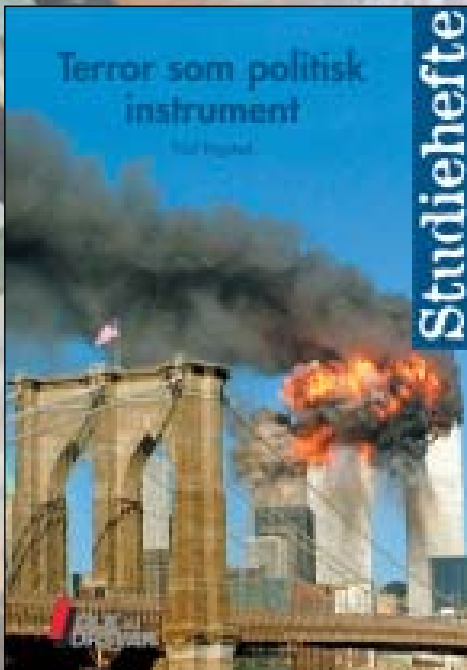
Ulster Freedom Fighters, UFF, (Ulsters frihetskjemper). Protestantisk terrororganisasjon i Nord-Irland. Har gjennomført mange attentater mot katolikker.

Ulster Volunteer Force, UVF, (Ulsters frivillige armé) Protestantisk gruppe som har utført mange bombeattentater mot katolikker.

CLMC (Den kombinerte militærkommando). Paraplyorganisasjon for de protestantiske paramilitære gruppene. Erklærte våpenhvile etter IRA i 1994. Holder seg i ro.

Terror som politisk instrument

Studiehefte

Framsiden

Terrorvirksomhet har vært brukt opp gjennom tidene for politiske og religiøse formål.

Terrororganisasjoner har utført forferdelige angrep mot sivile mål for å skremme stater og for å oppnå oppmerksomhet om sine mål.

Det verste av alle angrep ble utført den 11. september 2001 da Verdens handelssenter i New York ble lagt i grus og om lag 3.000 mennesker omkom, samtidig med at en del av Pentagon i Washington ble ødelagt og flere hundre mennesker ble drept. Disse angrepene har ført til en global oppslutning om kampen mot terrorisme. Denne kampen vil bli ført med mange slags midler, og vil sannsynligvis vare i mange år.

Paul Engstad (1926)

Er tidligere generalsekretær i Folk og Forsvar (1983-1991). Han har hatt en rekke verv og arbeidsoppgaver i det politiske miljø. Han har blant

annet vært journalist i Arbeiderbladet, organisasjonssekretær i Det norske Arbeiderparti, informasjonssjef i NORAD, informasjonsssekretær i Arbeiderpartiets stortingsgruppe og statssekretær hos statsminister Odvar Nordli fra 1976 til 1980. Fra 1980 til 1983 var han presse- og kulturråd ved ambassaden i Tel Aviv. Han har redigert og skrevet flere dokumentarbøker om politiske emner, han har også skrevet en reisehåndbok om Israel, og har reist til Midtøsten i studieøyemed mange ganger.

Folk og Forsvar

Arbeidersamfunnets plass 1c
N-0181 Oslo
Norway

Tlf: +47 22 42 04 99 Fax: +47 22 11 44 59
e-post: folkogforsvar@online.no